

Zbierka súdnych rozhodnutí

NÁVRHY GENERÁLNEHO ADVOKÁTA
GERARD HOGAN
prednesené 15. apríla 2021¹

Vec C-65/20

VI
proti
KRONE – Verlag Gesellschaft mbH & Co KG

[návrh na začatie prejudiciálneho konania, ktorá podal Oberster Gerichtshof (Najvyšší súd, Rakúsko)]

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania – Ochrana spotrebiteľa – Smernica 85/374/EHS –
Zodpovednosť za výrobky – Pojem ‚chybný výrobok‘ – Fyzický výtlačok denníka obsahujúci
nepresnú zdravotnú radu“

I. Úvod

1. Ak denník uverejní nepresnú radu o zdraví v dennej rubrike napísanej nezávislým publicistom, možno tieto noviny žalovať z dôvodu, že distribuovali chybný výrobok v zmysle smernice Rady 85/374/EHS² (ďalej len „smernica o zodpovednosti za výrobky“), keď čitateľka novín následne tvrdí, že sa touto radou riadila a v dôsledku toho utrpela fyzické zranenie? Toto je v podstate nová otázka výkladu smernice o zodpovednosti za výrobky, ktorú si v rámci tohto návrhu na začatie prejudiciálneho konania kladie Oberster Gerichtshof (Najvyšší súd, Rakúsko).

2. Predtým, ako sa však pozrieme na skutkové okolnosti a konkrétne právne otázky, je potrebné najskôr stanoviť príslušný právny rámec.

¹ Jazyk prednesu: angličtina.

² Smernica Rady z 25. júla 1985 o aproximácii zákonov, iných právnych predpisov a správnych opatrení členských štátov o zodpovednosti za chybné výrobky (Ú. v. ES L 210, 1985, s. 29; Mim. vyd. 15/001, s. 257), zmenená smernicou 1999/34/ES Európskeho parlamentu a Rady z 10. mája 1999 (Ú. v. ES L 141, 1999, s. 20; Mim. vyd. 15/004, s. 147).

II. Právny rámec

A. Právo EÚ

1. Smernica o zodpovednosti za výrobky

3. Prvé, tretie, štvrté a šieste odôvodnenie smernice o zodpovednosti za výrobky majú nasledujúce znenie:

„... je potrebná aproximácia právnych predpisov členských štátov týkajúcich sa zodpovednosti za škodu spôsobenú chybnými výrobkami, pretože existujúce rozdiely môžu poškodiť hospodársku súťaž a ovplyvniť pohyb tovaru v rámci spoločného trhu a spôsobiť rozdielny stupeň ochrany spotrebiteľa pri škode na zdraví alebo majetku spôsobenej chybným výrobkom;

...

... zodpovednosť bez zavinenia by sa mala vzťahovať iba na predmety, ktoré boli priemyselne vyrobené; keďže v dôsledku toho je vhodné vyňať zodpovednosť za poľnohospodárske výrobky a zverinu, okrem prípadov, keď prešli priemyselným spracovaním, ktoré mohlo spôsobiť ich chybu; keďže zodpovednosť stanovená touto smernicou by sa tiež mala vzťahovať na predmety, ktoré sa používajú pri stavbe nehnuteľností alebo sú v nehnuteľnostiach inštalované;

... ochrana spotrebiteľa si vyžaduje, aby všetci výrobcovia zapojení do výrobného procesu podliehali zodpovednosti, ak ich konečný výrobok, súčiastka alebo surovina, ktorú dodali, bola chybná; keďže z toho istého dôvodu by sa mala zodpovednosť rozšíriť na dovozcov výrobkov do spoločenstva a na osoby, ktoré sa sami označujú za výrobcov pripojením svojho mena, obchodnej značky [ochrannej známky – *neoficiálny preklad*] alebo iného rozlišovacieho znaku, alebo ktoré dodávajú výrobok neznámeho výrobcu;

...

... ochrana zdravotného stavu a majetku spotrebiteľa si vyžaduje, aby chybný výrobok bol označený upozornením, ktoré sa netýka jeho vhodnosti na používanie, ale že nie je taký bezpečný, ako je verejnosť spôsobilá to očakávať; keďže bezpečnosť sa stanovuje vylúčením akéhokoľvek chybného používania výrobku, ktoré sa za daných okolností nedá zdôvodniť.“

4. Článok 1 smernice o zodpovednosti za výrobky obsahuje všeobecné pravidlo, že výrobca je zodpovedný za škodu spôsobenú chybou svojho výrobku.

5. Článok 2 a článok 3 ods. 1 a 2 smernice o zodpovednosti za výrobky definujú pojmy „výrobok“ a „výrobca“ a definujú, kto sa podľa tejto smernice bude „považovať za výrobcu“. Ustanovujú toto:

„Článok 2

Na účely tejto smernice ‚výrobok‘ znamená všetky hnutelné veci, vrátane tých, ktoré sú súčasťou iných hnutelností alebo nehnuteľností. ‚Výrobok‘ zahŕňa aj elektrickú energiu.

Článok 3

1. ‚Výrobcom‘ sa označuje výrobca finálneho výrobku, výrobca akejkoľvek suroviny alebo výrobca súčiastky, zároveň ktorákoľvek osoba, ktorá sa uvedením svojho mena, ochrannej značky [známky – *neoficiálny preklad*] alebo iného rozlišovacieho znaku uvádza ako jeho výrobca.

2. Bez zníženia úrovne zodpovednosti výrobcu, ktorákoľvek osoba dovážajúca do spoločenstva výrobok na predaj, nájom alebo prenájom, alebo akoukoľvek inou formou distribúcie v rámci obchodovania, sa bude považovať za výrobcu a v zmysle tejto smernice bude zodpovedná ako výrobca.

...“

6. Článok 6 smernice o zodpovednosti za výrobky opisuje, čo sa na účely tejto smernice považuje za chybu. Jeho prvý odsek stanovuje:

„Výrobok je chybný v prípade, ak nezabezpečuje bezpečné používanie, ktoré jednotlivец od výrobku právom očakáva s ohľadom na všetky okolnosti, vrátane:

- a) predvádzania výrobku;
- b) použitia výrobku na také účely, na ktoré sa logicky predpokladá, že sa použije;
- c) časového obdobia, v priebehu ktorého sa výrobok uviedol do obehu.

...“

B. Rakúske právo

7. § 1 Bundesgesetz vom 21. Jänner 1988 über die Haftung für ein fehlerhaftes Produkt (Produkthaftungsgesetz) [spolkový zákon z 21. januára 1988 o zodpovednosti za chybné výrobky (ďalej len „zákon o zodpovednosti za výrobky“)]³ stanovuje:

„1. Ak chybou výrobku dôjde k smrti človeka, jeho fyzickému zraneniu alebo poškodeniu zdravia alebo poškodeniu hmotnej veci odlišnej od výrobku, za náhradu škody zodpovedá

(1) obchodník, ktorý výrobok vyrába a uvádza na trh,

...“

8. § 3, 4 a 5 zákona o zodpovednosti za výrobky definujú výrobcu, výrobok a pojem chybný výrobok. Tieto ustanovenia znejú takto:

„§ 3. ‚Výrobca‘ (§ 1 ods. 1 bod 1) je ten, kto vyrobil finálny výrobok, akúkoľvek surovinu alebo súčiastku, zároveň ktorákoľvek osoba, ktorá v dôsledku uvedenia svojho mena, ochrannej známky alebo iného rozlišovacieho znaku na výrobku vystupuje ako jeho výrobca.

³ BGBl č. 99/1988, naposledy zmenený prostredníctvom BGBl I č. 98/2001.

§ 4. ‚Výrobok‘ je akákoľvek hnutelná hmotná vec, aj v prípade, ak je súčasťou inej hnutelnej veci alebo je spojená s nehnuteľnosťou, vrátane energie.

§ 5. 1. Výrobok je chybný, ak neponúka bezpečnosť, ktorá sa pri zohľadnení všetkých okolností oprávnene očakáva, najmä vzhľadom na

- (1) prezentáciu výrobku;
- (2) použitie výrobku na také účely, na ktoré sa logicky predpokladá, že sa použije;
- (3) okamih, v ktorom bol výrobok uvedený do obehu.

...

III. Skutkové okolnosti konania vo veci samej a prejudiciálna otázka

9. Nasledujúci kontext ozrejmuje problém. Žalovaná je majiteľkou⁴ (a podľa svojich tvrdení) vydavateľku regionálneho vydania populárneho denníka *Kronen-Zeitung* s asi najväčším nákladom medzi bulvárnymi denníkmi v Rakúsku. Dňa 31. decembra 2016 noviny uverejnili príspevok s názvom „*Hing'schaut und g'sund g'lebt*“ („Nazri a ži zdravo“) od autora „*Kräuterpfarrer Benedikt*“ („bylinkár farár Benedikt“) s názvom „*Schmerzfrei ausklingen lassen – Eine Auflage aus geriebenem Kren*“ („Nechať bolesť odznieť – obklad zo strúhaného chrenu“).

10. Predmetný príspevok obsahoval nasledujúci text:

„Ako zmierniť reumatické bolesti

Čerstvo nastrúhaný chren môže pomôcť zmierniť bolesti vyskytujúce sa v súvislosti s reumou. Dotknuté oblasti sa predtým, ako sa na ne naniesie a pritlačí nastrúhaný chren, potruť masťným rastlinným olejom alebo bravčovou masťou. Obklad môžeme nechať pôsobiť na dotknutom mieste aj dve až päť hodín, až potom ho odstránime. Toto použitie má dobrý upokojujúci účinok.“

11. Podľa vnútroštátneho súdu je trvanie obkladu chrenu uvedené v príspevku nesprávne: namiesto dvoch až piatich hodín malo byť správne uvedené dve až päť minút. Stĺpček bol napísaný „bylinkárom farárom“, ktorý je členom rehole a prijal meno „Benedikt“. Zdá sa, alebo prinajmenšom to tvrdí žalovaná, že dotknutý kňaz je uznávaným odborníkom v oblasti bylinnej medicíny, ktorý zjavne napísal množstvo obdobných novinových stĺpčiek a skutočne vydal knihy na tému bylinná medicína. Žalovaná tvrdí, že sa doteraz mohla opierať o jeho odborné znalosti a že ide o prvý takýto nárok, s ktorým sa stretla.

12. Žalobkyňa, VI, je predplatiteľkou *Kronen-Zeitung*. Tvrdí, že si príspevok prečítala a dodržala podmienky uvedené v odporúčaní. Podľa toho naniesla obklad z chrenu opísaný v tomto článku na členok na jej ľavej nohe. Obväz nechala pôsobiť asi tri hodiny a odstránila ho, až keď už mala silné bolesti. Prostredníctvom silného horčičného oleja obsiahnutého v chrene došlo k toxickej

⁴ „Medieninhaber“ v zmysle § 1 ods. 1 bodu 8 Bundesgesetz über die Presse und andere publizistische Medien (Spolkový zákon o tlači a iných publicistických médiách), z 12. júna 1981, BGBl. č. 314/1981.

kontaktnej reakcii. Na tomto základe sa žalobkyňa domáhala zaplata 4 400 eur z titulu náhrady škody za bolesť a utrpenie, že žalovaná zodpovedá za všetky súčasné fyzické poranenia a budúce následky plynúce z incidentu.

13. Jej návrh bol v prvostupňovom konaní zamietnutý. Súd prvého stupňa (Bezirksgericht für Handelssachen, Wien) (Okresný súd pre obchodné veci Viedeň, Rakúsko) dospel k záveru, že žalovaná zabezpečila, aby bol článok napísaný odborníkom v oblasti liečenia bylinkami, ktorý o tejto téme rozsiahle publikoval. Žalovaná nemala žiaden dôvod, aby skontrolovala príspevky predložené týmto odborníkom. Keďže v prípade autora príspevku šlo o odborníka v oblasti liečenia bylinkami, podľa súdu ho nemožno považovať za obvykle nespôsobilú, ani odborne nebezpečnú osobu v zmysle § 1315 Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch (rakúsky Všeobecný občiansky zákonník⁵).

14. Ak by na druhej strane bol príspevok pôvodného autora síce správne dodaný, ale následne by u žalovanej došlo k preklepu, respektíve k chybe pri prepisovaní, súd rozhodol, že žalovaná by zodpovedala len v prípade, ak poskytla účinnú záruku za obsahovú správnosť svojej publikácie. Poukázal na to, že *Kronen-Zeitung* je bulvárne médium, v ktorom sú informácie uvedené skôr v krátkych článkoch zábavným, jednoduchým a ľahko stráviteľným spôsobom. Na článok preto nebolo možné nazeráť rovnakým spôsobom, akoby bol uverejnený napríklad v odbornom časopise.

15. Súd ďalej rozhodol, že v takomto prípade sú očakávania čitateľov iné, ako v prípade odborného článku, odborného časopisu alebo náučnej práce. Keďže nie je možné vychádzať ani zo záruky obsahovej správnosti príspevku, súd uviedol, že zodpovednosť žalovanej za trvanie aplikácie, ktoré bolo v príspevku nesprávne uvedené, preto nie je daná. Odvolací súd Handelsgericht Wien (Obchodný súd Viedeň) odvolaniu žalobkyne z procesných dôvodov nevyhovел. Odvolací súd okrem iného namietal, že VI sa po prvýkrát opierala o objektívnu zodpovednosť žalovanej v žalobe.

16. Zdá sa, že v rámci opravného prostriedku na Oberster Gerichtshof (Najvyšší súd) sa argumenty založené na objektívnej zodpovednosti žalovanej podľa zákona o zodpovednosti za výrobky javia jednoznačnejšie. Tento súd vo svojom rozhodnutí z 21. januára 2020 odmietol tvrdenie, že neboli splnené predpoklady na preskúmanie objektívnej zodpovednosti podľa zákona o zodpovednosti za výrobky, aj keď v priebehu konania na prvom stupni vychádzala žalobkyňa najmä zo zodpovednosti žalovanej založenej na zavinení.

17. Tento súd potom preskúmal argumenty týkajúce sa objektívnej zodpovednosti podľa zákona o zodpovednosti za výrobky a podľa smernice o zodpovednosti za výrobky. Zdôraznil, že publikované diela, ako sú príručky, manuály a mapy, sa predávajú, pretože konečný spotrebiteľ očakáva, že od nich dostane konkrétne pokyny. Ďalej napríklad poukázal na to, že ak by recept v knihe alebo v novinách uviedol nesprávne množstvo konkrétnej suroviny spôsobom, ktorý by bol škodlivý pre ľudské zdravie, bolo by zvláštne, keby takto poškodenej osobe nebol poskytnutý žiadny prostriedok nápravy podľa smernice o zodpovednosti za výrobky, zatiaľ čo ak by sa do hotového výrobku zakúpeného spotrebiteľom omylom pridalo to isté nadmerné množstvo konkrétnej suroviny, mohol by tento spotrebiteľ podľa smernice o zodpovednosti za výrobky žalovať výrobcu výrobku na základe objektívnej zodpovednosti.

⁵ Ustanovenie upravuje zodpovednosť tretích osôb.

18. Oberster Gerichtshof (Najvyšší súd) potom uviedol, čo považoval za štyri argumenty proti zodpovednosti za nesprávne informácie v prípadoch tohto typu. Po prvé sa domnieval, že účelom zodpovednosti za výrobok je ochrana pred nebezpečenstvom veci a nie poskytnutej rady. Po druhé duševné výtvory, ako sú stĺpčeky v novinách, nie sú „výrobkami“ v zmysle rakúskeho zákona o zodpovednosti za výrobky, ani podľa článku 2 smernice o zodpovednosti za výrobky práve preto, že nie sú hmotnými vecami. Po tretie akákoľvek väzba zodpovednosti za výrobok a poskytnutím hmotných foriem informácií by bola svojvoľná, a preto treba informácie z pôsobnosti smernice o zodpovednosti za výrobky vyňať. Napokon vyjadril obavy z potenciálne neobmedzených a neohraničených foriem zodpovednosti, ktoré by mohli vzniknúť, ak by sa pojem „výrobok“ v článku 2 smernice vykladal tak extenzívne.

19. Oberster Gerichtshof (Najvyšší súd) nakoniec poznamenal, že ak by sa v takomto prípade mali uplatňovať ustanovenia o objektívnej zodpovednosti podľa smernice o zodpovednosti za výrobky, potom by žalovaná bola podľa zákona o zodpovednosti za výrobky v zásade zodpovedná za akékoľvek zranenia spôsobené čitateľovi v dôsledku dodržania nesprávnej rady.

20. Vzhľadom na pochybnosti v tejto veci Oberster Gerichtshof (Najvyšší súd) rozhodol položiť Súdnemu dvoru túto prejudiciálnu otázku:

„Má sa článok 2 v spojení s [jej] článkami 1 a 6 [smernice 85/374] vykladať v tom zmysle, že za (chybný) výrobok sa považuje aj fyzický výtlačok denníka, ktorý obsahoval odborne nesprávne odporúčanie v oblasti zdravia, ktorého dodržanie spôsobuje poškodenie zdravia?“

21. Žalovaná, KRONE – Verlag, nemecká vláda a Európska komisia predložili Súdnemu dvoru písomné pripomienky.

IV. Analýza prejudiciálnej otázky

22. Ako som už uviedol, podstatnou otázkou, ktorú je potrebné v tejto súvislosti na účely tohto návrhu na začatie prejudiciálneho konania posúdiť, je to, či môže byť majiteľka novín zodpovedná podľa smernice o zodpovednosti za výrobky za nesprávny príspevok tohto typu.⁶ Podľa môjho názoru z jazyka, cieľov a kontextu smernice úplne jasne vyplýva, že smernica sa uplatňuje iba na fyzikálne vlastnosti výrobkov, takže v tomto prípade sa neuplatní.

23. Podľa ustálenej judikatúry Súdneho dvora si výklad ustanovenia práva Únie vyžaduje, aby sa okrem znenia príslušného ustanovenia, ktoré je „v zmysle tradičných zásad výkladu vždy východiskovým bodom a zároveň limitom každého výkladu“, ⁷ zohľadnil aj jeho kontext a ciele sledované pravidlami, ktorých je súčasťou.⁸ Navrhujem preto najskôr preskúmať samotné znenie smernice o zodpovednosti za výrobky a potom preskúmať kontext a ciele, ktoré sleduje.

24. Ak začnem najprv znením smernice o zodpovednosti za výrobky, je možné poznamenať, že jej článok 1 stanovuje, že výrobca je „zodpovedný za škodu spôsobenú chybou svojho výrobku“. Článok 2 ďalej definuje „výrobky“ vo význame „všetky hnutelné veci, vrátane tých, ktoré sú

⁶ Otázka, či môže alebo má existovať zodpovednosť podľa ostatných ustanovení rakúskeho zákona, je samozrejme celkom samostatná, a keďže je to výlučne záležitosť vnútroštátneho súdu, prirodzene sa zdržiavam vyjadrenia k tejto samostatnej otázke. Takáto potenciálna zodpovednosť zjavne nie je vylúčená smernicou o zodpovednosti za výrobky (pozri trinásť odôvodnenie, ako aj článok 13 smernice o zodpovednosti za výrobky).

⁷ Pozri v tomto zmysle návrhy, ktoré predniesla generálna advokátka Trstenjak vo veci Agrana Zucker (C-33/08, EU:C:2009:99, bod 37).

⁸ Pozri v tomto zmysle napríklad rozsudky z 10. septembra 2014, Holger Forstmann Transporte (C-152/13, EU:C:2014:2184, bod 26), a z 10. decembra 2018, Wightman a i. (C-621/18, EU:C:2018:999, bod 47).

súčasťou iných hnutelností alebo nehnuteľností“⁹. Článok 3 definuje „výrobca“ ako „výrobca finálneho výrobku, výrobcu akejkoľvek suroviny alebo výrobcu súčiastky, zároveň ktorúkoľvek osobu, ktorá sa uvedením svojho mena, ochrannej značky [známky – *neoficiálny preklad*] alebo iného rozlišovacieho znaku uvádza ako jeho výrobcu“. Článok 6 ods. 1 tejto smernice ďalej stanovuje, že výrobok je chybný „v prípade, ak nezabezpečuje bezpečné používanie, ktoré jednotlivец od výrobku právom očakáva s ohľadom na všetky okolnosti, vrátane: a) predvádzania výrobku; b) použitia výrobku na také účely, na ktoré sa logicky predpokladá, že sa použije; c) časového obdobia, v priebehu ktorého sa výrobok uviedol do obehu“. Tento jazyk sa týka výroby fyzických predmetov a škôd spôsobených v dôsledku fyzikálnej chyby takého výrobku.

25. Časť právnej náuky však tvrdí, že výrobok nemusí byť v tomto zmysle hmotný, aby mohol byť považovaný za „výrobok“ v zmysle článku 2 smernice o zodpovednosti za výrobky.¹⁰ To by umožnilo považovať za výrobok skôr *informácie obsiahnuté v novinách*, ako samotné noviny. Podľa môjho názoru však takýto výklad nie je vzhľadom na jazyk, ciele a kontext tejto smernice možný.

26. Je samozrejme pravda, že klasické noviny, ktoré vychádzajú tradičným spôsobom, sú hmatateľnou vecou a sú tiež hnutelné. Je zrejme možné si predstaviť okolnosti, za ktorých môže kupujúci fyzicky vydaných novín utpieť zranenie, napríklad ak by bol zranený v dôsledku vyčnievajúcej svorky alebo z dôvodu toxického atramentu použitého v procese tlače. Podstata nároku v prebiehajúcom konaní sa však týka údajnej chyby *duševného* obsahu, a nie *fyzickej* chyby výrobku ako takého. Preto je v skutočnosti relevantná služba, nie výrobok.

27. Napríklad sa netvrdí, že noviny ako také poškodili VI: išlo skôr o zranenie, ktoré si spôsobila sama na základe nesprávnej rady uverejnenej v týchto novinách. Otázka sa tak týka toho, či možno hmotný výrobok, ktorý obsahuje takúto nesprávnu radu, považovať za „chybný“ v zmysle, v ktorom sa tento a súvisiace pojmy používajú v smernici o zodpovednosti za výrobky.

28. Nič nenasvedčuje tomu, že by noviny boli chybné pre to, čo by sa dalo nazvať ich „vonkajšími vlastnosťami“. Časť právnej náuky tvrdí, že hmotné médium nemožno na tento účel oddeliť od skutočného obsahu. Preto navrhuje, aby sa na chyby výrobku ako takého, ako aj na jeho duševný obsah, vzťahoval režim objektívnej zodpovednosti vyplývajúci zo smernice o zodpovednosti za

⁹ Uplatňovanie smernice 85/374 bolo pôvodne obmedzené na „predmety, ktoré boli priemyselne vyrobené“ (tretie odôvodnenie tejto smernice). Smernica 1999/34 vyňala výnimku pre „základné poľnohospodárske výrobky“ z pôsobnosti smernice o zodpovednosti za výrobky a podľa odôvodnenia 8 pôvodnej smernice sa mala vzťahovať na „všetky druhy výrobkov“, čím sa pôsobnosť smernice rozšírila nad rámec jednoducho *priemyselne vyrábaných* výrobkov. To potvrdzuje uplatnenie smernice 85/374 Súdny dvorom na výrobok, ktorý zjavne nebol priemyselne vyrobený, v jeho rozsudku z 10. mája 2001, Veedfald (C-203/99, EU:C:2001:258), ktorý sa týkal prípadu, keď bola oblička pred transplantáciou prepláchnutá pomocou perfúzneho tekutiny a táto tekutina, vyrobená v ambulancii nemocnice, sa ukázala ako chybná, čo spôsobilo, že oblička bola na transplantáciu nepoužiteľná.

¹⁰ Komisia tvrdí, že definícia „výrobku“ je široká (podľa jej názoru však musí byť „priemyselne vyrobený“). Poukazuje na to, že zatiaľ čo § 4 rakúskeho zákona o zodpovednosti za výrobky definuje výrobok ako „akúkoľvek hnutelnú hmotnú vec“, predpoklad „hmotnej“ povahy nie je obsiahnutý v znení článku 2 smernice o zodpovednosti za výrobky. Toto ustanovenie tiež zahŕňa elektrinu, ktorá nie je hmotnej povahy v rámci pojmu „výrobok“. Táto diskusia prevláda v súvislosti so softvérom, kde sa prenos na hmotnom médiu stal zriedkavým a kde je momentálne obvyklým spôsobom prenosu jeho stiahnutie (o tomto názore pozri napríklad SPINDLER, G.: *Verschuldensunabhängige Produkthaftung im Internet*. In: *Multimedia und Recht*, vydanie 3, 1998, s. 119 – 124). Zdá sa však, že Komisia vo svojej správe z 19. 2. 2020 o vplyve umelej inteligencie, internetu vecí a robotiky na bezpečnosť a zodpovednosť, COM(2020) 64 final, s. 14, nejde *de lege lata* až tak ďaleko, keďže navrhuje: „Hoci je vymedzenie výrobku podľa smernice o zodpovednosti za výrobky široké, jeho rozsah by sa mohol ešte viac objasniť, aby lepšie zohľadňoval zložitosť nových technológií ...“

výrobky.¹¹ Argumenty na podporu tohto názoru sú v zásade založené na účele právnych predpisov o zodpovednosti za škodu spôsobenú výrobkom, ktorým je ochrana spotrebiteľov. Táto časť náuky ďalej tvrdí, že existujú situácie, na ktoré sa vzťahuje smernica o zodpovednosti za výrobky, ktoré sa veľmi podobajú situácii nesprávnych informácií vedúcich k ublíženiu na zdraví. Jedným z príkladov je situácia, keď výrobok, ktorý má varovať ľudí pred konkrétnym nebezpečenstvom, napríklad dymový hlásič, nefunguje správne. Opomenutie varovania bráni ľuďom prijať opatrenie k náprave situácie (napríklad utiecť z horiacej budovy), čo následne vedie k ich zraneniu.¹² Táto náuka vidí paralelu s prípadmi, keď návod na obsluhu výrobku obsahuje nesprávnu informáciu. Rovnako ako v prípade nesprávnych informácií poskytnutých na tlačenej médiu, nebezpečenstvo v takomto prípade nevyplýva z fyzickej kvality produktu, ale skôr zo skutočnosti, že čitatelia dodržiavajú (nesprávne) pokyny v ňom uvedené.

29. Mňa však táto argumentácia nepresvedčila. Znenie článku 6 smernice o zodpovednosti za výrobky súvisí s chybou jednoznačne v súvislosti so samotným výrobkom v zmysle jej článku 2. Navyše článok 1 tejto smernice nestanovuje objektívnu zodpovednosť za jednoduchú radu. Zodpovednosť musí súvisieť skôr s uvedením výrobku do obehu.¹³ Vyžaduje priamy príčinný vzťah medzi chybou výrobku a ujmom poškodenej osoby, ktorý existuje v prípadoch uvedených v bode 28 vyššie, zatiaľ čo v prípade nesprávnej rady v novinách neexistuje žiaden vzťah k výrobku.¹⁴ To tiež znamená, že táto smernica sa nevzťahuje na služby.¹⁵

30. Aj keď by mohlo byť správne tvrdiť, že je stále zložitejšie rozlišovať medzi výrobkami a službami z dôvodu technického pokroku,¹⁶ také posúdenie, ktoré by mohlo zákonodarcu viesť k prijatiu právnej úpravy, napriek tomu neumožňuje uplatnenie smernice o zodpovednosti za výrobky nad rámec okolností, za ktorých sa v súčasnosti vzhľadom na jej jasné znenie uplatňuje. Platí to najmä preto, lebo rozšírenie jej uplatňovania na prípady informácií obsiahnutých v hnutelnom výrobku by viedlo k ďalším nezrovnalostiam. Prečo by napríklad existovala objektívna zodpovednosť za informácie obsiahnuté v publikácii, ale nie za rady poskytované v rozhlase alebo televízii?¹⁷

¹¹ Ako príklad tohto prístupu pozri publikáciu FOERSTE, U., GRAF VON WESTPHALEN, F., (eds.): *Produkthaftungshandbuch*. 3. vyd., München: Beck, 2012, s. 815, §47 pododsek 16; CAHN, A.: *Produkthaftung für verkörperte geistige Leistungen*. In: *Neue Juristische Wochenschrift*, Beck, 1996, s. 2899 – 2905, na s. 2901 – 2903; MEYER, A.: *Die Haftung für fehlerhafte Aussagen in wissenschaftlichen Werken*. In: *Zeitschrift für Urheber- und Medienrecht*, 3. vydanie, 1997, s. 26 – 34. Pokiaľ ide o odlišný názor k uvedenému prístupu, pozri GÜNTHER, A.: *Produkthaftung für Informationsgüter*. Köln: Otto Schmidt Verlag, 2001, s. 623 – 627. Všetci títo autori diskutujú o nemeckom zákone o zodpovednosti za výrobky. Tento nemecký zákon implementuje smernicu o zodpovednosti za výrobky, aj keď diskutované otázky sa osobitne netýkajú nemeckej transpozície smernice.

¹² Ďalším príkladom je porucha diagnostického zariadenia, ak táto porucha vedie k tomu, že nie je vykonaná diagnostika zdravotného stavu a nie je tak nasadená liečba.

¹³ Pozri *a contrario* článok 7 písm. a) smernice o zodpovednosti za výrobky, ktorý vylučuje zodpovednosť výrobcu v prípade, ak neuviedol výrobok do obehu. Pozri tiež OECHSLER, J.: *J. von Staudingers Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch mit Einführungsgesetz und Nebengesetzen*. prepracované vydanie 2018, Berlin: De Gruyter, §2 ProdHaftG, bod 78, opäť vo vzťahu k Produkthaftungsgesetz (nemecký zákon o zodpovednosti za výrobky).

¹⁴ Pozri v tomto zmysle GÜNTHER, A.: *Produkthaftung für Informationsgüter*. Köln: Verlag Dr Otto Schmidt, 2001, s. 650 a 651, ktorý rozlišuje medzi „Instruktionshaftung“ (zodpovednosť za poučenie) a „Informationshaftung“ (zodpovednosť za informácie).

¹⁵ Komisia už vo svojej Zelenéj knihe *Zodpovednosť za chybné výrobky* [(KOM 1999) 396 v konečnom znení], strana 7 uviedla, že: „Na chybné služby sa nevzťahuje smernica 85/374/EHS“. Je to v súlade so skutočnosťou, že navrhla smernicu Rady o zodpovednosti poskytovateľov služieb [(KOM(90) 482 v konečnom znení] (Ú. v. ES C 12, 1991, s. 8). Návrh bol neskôr stiahnutý [(KOM(94) 260 v konečnom znení)]. Bod 2.8 stanoviska Hospodárskeho a sociálneho výboru k návrhu smernice Rady o zodpovednosti poskytovateľov služieb (Ú. v. ES C 269, 1991, s. 40) veľmi dobre naznačuje, aké problémy by táto smernica mohla priniesť: „Pri preskúmaní tohto návrhu je zrejmé, že jeho implementácia by brzdila akýkoľvek výskum a inovácie v oblasti činnosti slobodných povolání. Viedlo by to k defenzívnej medicíne, defenzívnemu právnemu, obchodnému a daňovému poradenstvu a defenzívnej poradenskej činnosti architektov, inžinierov a zhotoviteľov stavieb. Toto nebolo cieľ, ktorý mali spotrebiteľia v úmysle.“

¹⁶ Toto bolo tiež pripomienkované v Správe Komisie Európskemu parlamentu, Rade a Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru, Správa o vplyve umelej inteligencie, internetu vecí a robotiky na bezpečnosť a zodpovednosť [COM(2020) 64 final], s. 13 a 14.

¹⁷ Pozri tiež *Münchener Kommentar zum BGB*, 8. vydanie, 2020, §2 ProdHaftG, bod 19, ako aj ULMER EILFORT, C., OBERGFELL, E. I.: *Verlagsrecht*. 2. vydanie, C.H. Beck, 2020, bod 1036.

31. Podľa môjho názoru však z jazyka, kontextu a cieľov smernice o zodpovednosti za výrobky napriek tomu úplne jasne vyplýva, že odkaz na „výrobok“ v tejto smernici je obmedzený na hmotný predmet. To je v podstate dôvod, prečo prejednávany nárok nemôže uspieť, prinajmenšom pokiaľ ide o smernicu o zodpovednosti za výrobky, a to práve preto, že sa netýka ujmy spôsobenej fyzickou chybou výrobku.

32. To potvrdzujú aj ciele a kontext smernice o zodpovednosti za výrobky. Už z prvého odôvodnenia tejto smernice vyplýva, že išlo o harmonizačné opatrenie „týkajúce sa zodpovednosti za škodu spôsobenú chybnými výrobkami“ a že toto opatrenie bolo nevyhnutné, pretože „existujúce rozdiely môžu poškodiť hospodársku súťaž a ovplyvniť pohyb tovaru v rámci spoločného trhu a spôsobiť rozdielny stupeň ochrany spotrebiteľa pri škode na zdraví alebo majetku spôsobenej chybným výrobkom“. Toto zjavne smeruje iba k hmotnému tovaru a, ako už mal Súdny dvor možnosť rozhodnúť, „hranice pôsobnosti uvedenej smernice stanovené normotvorcom Únie sú výsledkom komplexného vyvažovania najmä medzi týmito rôznymi záujmami“¹⁸.

33. To všetko je zdôraznené v ďalších odôvodneniach. Tretie odôvodnenie napríklad uvádza, že zodpovednosť bez zavinenia „by sa mala vzťahovať iba na predmety, ktoré boli priemyselne vyrobené“. Hoci, ako bolo uvedené v poznámke pod čiarou 9, pôsobnosť tohto ustanovenia bola následne rozšírená nad rámec *priemyselne vyrobených* výrobkov, v smernici o zodpovednosti za výrobky nie je zmienka o tom, aby sa vzťahovala na informácie alebo rady. Štvrté odôvodnenie ďalej uvádza, že účinná ochrana spotrebiteľa si vyžaduje, aby „všetci výrobcovia zapojení do výrobného procesu podliehali zodpovednosti, ak ich konečný výrobok, súčiastka alebo surovina, ktorú dodali, bola chybná...“. Šieste odôvodnenie uvádza, že „ochrana zdravotného stavu a majetku spotrebiteľa si vyžaduje, aby chybný výrobok bol označený upozornením, ktoré sa netýka jeho vhodnosti na používanie, ale že nie je taký bezpečný, ako je verejnosť spôsobilá to očakávať...“. Odkaz na „nedostatok bezpečnosti“ možno vzhľadom na kontext považovať iba za odkaz na chybu hmotného výrobku, ktorá by mohla spôsobiť ujmu.

34. Celý tento podkladový materiál jednoducho slúži na posilnenie záveru, že pôsobnosť smernice o zodpovednosti za výrobky sa týka iba bezpečnosti fyzických výrobkov a jeho hlavným cieľom je poskytnúť nápravu na základe objektívnej zodpovednosti, ak sa zistí, že tieto výrobky sú chybné. Ak by to bolo inak, potenciálne by sa otvorila cesta pre množstvo žalôb podľa tejto smernice týkajúcich sa v podstate chybného alebo nedbanlivého poskytovania služieb. Môžu to byť napríklad písomné rady vypracované účtovníkom alebo právnikom alebo lekárska správa vypracovaná písomne, hoci za takýchto okolností by bolo umelé tvrdiť, že napríklad podpísaním takejto správy by sa odborná osoba „uviedla“ ako „výrobca“ „finálneho výrobku“, takže sa na účely článku 3 ods. 1 smernice o zodpovednosti za výrobky považuje za „výrobca“.¹⁹

35. Keďže, ako naznačil samotný vnútroštátny súd v bode 4.2 svojho návrhu na začatie prejudiciálneho konania, uloženie zodpovednosti podľa smernice o zodpovednosti za výrobky by v takom prípade mohlo tiež vystaviť poskytovateľov služieb potenciálne neohraničenej objektívnej zodpovednosti voči veľkej skupine možných žalobcov.²⁰ Bolo by ťažké vyhnúť sa

¹⁸ Rozsudok z 21. decembra 2011, Duttrueux (C-495/10, EU:C:2011:869, bod 22 a citovaná judikatúra).

¹⁹ Pozri tiež poznámku pod čiarou 15, ktorá cituje stanovisko Hospodárskeho a sociálneho výboru k návrhu smernice Rady o zodpovednosti poskytovateľov služieb (Ú. v. ES C 269, 1991, s. 40).

²⁰ Pozri slávny varovný komentár, ktorý predniesol sudca C. J. Cardozo vo veci Ultramares Corporation proti Touche 174 NE 441 (1931) v tom zmysle, že zákon musí zabrániť potenciálnej zodpovednosti „v neurčitej výške na neurčitý čas neurčitej skupine“.

záveru, že uloženie zodpovednosti bez zavinenia by týmto narušilo hranice pôsobnosti smernice o zodpovednosti za výrobky, ktoré sú, ako bolo vidno vyššie a ako uviedol Súdny dvor v rozsudku Dutrueux²¹, výsledkom komplexného vyvažovania medzi rôznymi záujmami.

36. Takýto záver by tiež mohol viesť k situácii, kedy by sa ďalší aspekt vydávania novín stal plný neobvyklých právnych ťažkostí. Väčšina novín, od najserióznejších po tie najpopulárnejšie, publikuje obdobné stĺpčky pre čitateľov, kde publicisti poskytujú rady v súvislosti s rôznymi problémami vrátane lekárskeho, právneho, záhradkárskych, rodičovských a osobných problémov. Ak by noviny niesli objektívnu zodpovednosť za nesprávne alebo chybné rady, ktoré spôsobili zranenie osoby alebo (s výhradou obmedzení uvedených v článku 9 smernice o zodpovednosti za výrobky) škodu na majetku, znamenalo by to nové nebezpečenstvo pre vydavateľov, ktoré ako to uviedla žalovaná vo svojich písomných pripomienkach, by z praktického hľadiska mohlo mať vážne dôsledky pre slobodu tlače zaručenú článkom 11 ods. 2 Charty základných práv Európskej únie (a v širšom zmysle článkom 10 Európskym dohovorom o ľudských právach). To znamená, že ak by bol taký výsledok smernicou o zodpovednosti za výrobky zamýšľaný, očakával by som, že to bude vyjadrené za jasných a nespochybniteľných podmienok. Samotná skutočnosť, že smernica v tomto smere zjavne mlčí, je svojím spôsobom jasným svedectvom o tom, že uloženie takejto zodpovednosti za takýchto okolností normotvorca EÚ nikdy nezamýšľal.

37. Je však potrebné zdôrazniť, že otázky deliktuálnej zodpovednosti a profesijnej nedbanlivosti sa v týchto prípadoch riadia vnútroštátnym právom jednotlivých členských štátov. Zákonodarcia Únie nikdy nemal v úmysle harmonizovať ich týmto spôsobom, o to menej by sa takéto nároky mali včleniť do režimu objektívnej zodpovednosti smernice o zodpovednosti za výrobky prostredníctvom umelého a extenzívneho výkladu jej pojmov. Súdny dvor už rozhodol, že uvedená smernica nemá za cieľ úplnú harmonizáciu oblasti zodpovednosti za chybné výrobky nad rámec bodov, ktoré upravuje.²²

38. Aj keď je pravda, že nastolená otázka v tomto prípade je nová, treba poznamenať, že nenachádza podporu v existujúcej judikatúre týkajúcej sa smernice o zodpovednosti za výrobky. Azda najbližším prípadom je rozhodnutie Súdneho dvora vo veci Dutrueux²³. V tomto prípade utrpel mladý chlapec popáleniny počas chirurgického zákroku v nemocnici. Popáleniny však boli spôsobené poruchou mechanizmu kontroly teploty vyhrievaného matraca, na ktorý bol v priebehu operácie položený. Nemocnica jednoducho použila matrac, ktorý získala od svojho dodávateľa.

39. Súdny dvor napriek tomu rozhodol, že „taký užívateľ nemôže byť považovaný za účastníka procesu výroby a uvádzania predmetného výrobku na trh“ v zmysle článku 3 smernice o zodpovednosti za výrobky.²⁴ Ďalej uviedol, že nemocnica bola na tento účel iba poskytovateľom lekárskeho služieb a ak tento poskytovateľ „používa chybné prístroje alebo výrobky, ktorých nie je výrobcom v zmysle ustanovení článku 3 [smernice o zodpovednosti za výrobky] a spôsobí tým škodu príjemcovi tejto služby“, potom zodpovednosť poskytovateľa služby „nespadá do pôsobnosti tejto smernice“²⁵.

²¹ Rozsudok z 21. decembra 2011 (C-495/10, EU:C:2011:869, bod 22).

²² Pozri rozsudky zo 4. júna 2009, Moteurs Leroy Somer (C-285/08, EU:C:2009:351, body 24 a 25) and z 21. decembra 2011, Dutrueux (C-495/10, EU:C:2011:869, bod 21).

²³ Rozsudok z 21. decembra 2011 (C-495/10, EU:C:2011:869).

²⁴ Tamže, bod 28.

²⁵ Tamže, bod 39.

40. Z prípadu Dutrueux²⁶ teda vyplýva, že zodpovednosť za poskytovanie služieb, ktoré sú odlišné od chybného fyzického výrobku, nepatrí do pôsobnosti smernice o zodpovednosti za výrobky. V tomto prípade je nárok slabší, pretože opakujem, čo bolo uvedené vyššie, na rozdiel od situácie v uvedenom prípade nebolo, pokiaľ ide o samotný fyzický výrobok, nič chybné.

41. S prihliadnutím ku všetkým týmto výkladovým prúdom, som nútený dospieť k záveru, že nárok v prejednávanej veci nespadá do pôsobnosti smernice o zodpovednosti za výrobky. V zásade ide o žalobu týkajúcu sa poskytovania služby, rady spotrebiteľom obsiahnutej v novinovej rubrike, ktorá sa netýka novín ako fyzického výrobku. Nemožno preto tvrdiť, že akékoľvek fyzické zranenia, ktoré utrpela VI, boli výsledkom chyby výrobku, ako sú tieto pojmy použité v smernici o zodpovednosti za výrobky.

V. Návrhy

42. S prihliadnutím na vyššie uvedené úvahy preto navrhujem, aby Súdny dvor na otázku položenú Oberster Gerichtshof (Najvyšší súd, Rakúsko) odpovedal takto:

Článok 2 v spojení s článkom 1 a článkom 6 smernice Rady 85/374/EHS z 25. júla 1985 o aproximácii zákonov, iných právnych predpisov a správnych opatrení členských štátov o zodpovednosti za chybné výrobky nemožno vykladať v tom zmysle, že za „chybný výrobok“ sa považuje aj fyzický výtlačok denníka, ktorý obsahuje odborne nesprávne odporúčanie v oblasti zdravia, ktorého dodržanie spôsobuje poškodenie zdravia.

²⁶ Rozsudok z 21. decembra 2011 (C-495/10, EU:C:2011:869).